

**JELÖLÉSI ADATLAP
A SZELLEMI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
NEMZETI JEGYZÉKÉRE**

Selmeci diákhagyományok

Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem

2014

FEDŐLAP

A. Az elem neve

Selmeci diákhagyományok – a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia diákhagyományainak továbbélése a jogutód intézményekben (Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem)

B. Az érintett közösség(ek), csoport(ok) vagy egyén(ek) megnevezése

A m. kir. Bányászati és Erdészeti Akadémia jogutód intézményeinek (Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem) hallgatói és hallgatói önszerveződései.

C. A jelölt elem rövid szöveges leírása

A selmeci diákhagyományok eredete a Selmecbányán 1735-ben alapított Bányászati Tanintézet, később Bányászati és Erdészeti Akadémia hallgatóihoz és hallgatói önszerveződéseihez kötődik. A hagyományok az intézmény Sopronba, majd Miskolcra költözése után is fennmaradtak, sőt további helyi elemekkel bővültek, és a mai napig élnek a soproni, miskolci egyetemi hallgatóság körében.

Ezen hagyományok része többek között az egyenruha-viselet, a napjainkban is szigorú szabályok szerint szerveződő diáktársaságok működése, a társaságok által rendezett, meghatározott ceremóniák szerint zajló szakestélyek, a daloskönyvekben összegyűjtött diáknóták, valamint a nótázás, a valétálás (búcsúzás) szokása, mely utóbbihoz a Szalamander (fáklyás felvonulás a városban) és a valétabál eseményei tartoznak.

A külsőségeken túl azonban sokkal fontosabb az a belső tartalom, amit „selmeci szellemnek” nevezünk, és amelynek legfőbb jellemzői a vidámság, a barátság, a közösségtudat, a hivatásszeretet, és a hazaszeretet. A selmeci diákhagyományok a régi, pozitív minták felelevenítése és továbbörökítése révén az oktatási intézményhez való erősebb kötődést is erősítik, és bensőséges kapcsolatot teremtenek a felsőbb évesek és fiatalabb társaik között.

D. A jelölést beküldő neve

Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem

E. A jelölés benyújtásának éve

2014

JELÖLÉS

1. Az elem azonosítása

1. a. Az elem neve:

Selmeci diákhagyományok – a selmecebányai Bányászati és Erdészeti Akadémia diákhagyományainak továbbélése a jogutód intézményekben (Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem)

1. b. Az elem egyéb elnevezése(i): ---

1. c. Az érintett közösségek, csoportok vagy egyének azonosítása és elhelyezése

A selmeci diákhagyományok fenntartói a Bányászati és Erdészeti Akadémia jogutód intézményeinek hallgatói, akiket kari szinten a hagyományápolás szempontjából a Valéta Bizottságok tartanak össze. Ezzel párhuzamosan a hallgatóság egy része diákszervezetekbe (baráti társaságokba, asztaltársaságokba, hallgatói vagy ifjúsági körökbe, egyesületekbe) is tömörül.

A két jogutód intézményben mintegy 30 ezer hallgató tanul (a Miskolci Egyetemen 13 ezer, a Nyugat-magyarországi Egyetemen mintegy 16 ezer).

A Miskolci Egyetem hagyományörző karai:

1. Műszaki Földtudományi Kar [korábban Bányamérnöki]
2. Műszaki Anyagtudományi Kar [korábban Kohómérnöki]
3. Gépészmérnöki és Informatikai Kar
4. Állam- és Jogtudományi Kar
5. Gazdaságtudományi Kar
6. Bölcsészettudományi Kar
7. Egészségügyi Kar

A Nyugat-magyarországi Egyetem hagyományörző karai:

1. Erdőmérnöki Kar
2. Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar [korábban Faipari Mérnöki]
3. Közgazdaságtudományi Kar
4. Geoinformatikai Kar [Székesfehérvár]

Az akadémia bányász- és kohászhallgatói tanulmányaikat az elmúlt több mint 275 évnek közel háromnegyedében Selmecebánya, mintegy nyolcadában Sopron és ötödében Miskolc, az erdészhallgatók pedig Selmecebánya után napjainkig Sopron falai között végezték.

A szervezett diákéletéről szóló első írásos emlékek az 1820-as évekből származnak. A testületi ifjúsági szervezet mellett már kezdetektől működtek az egyes nemzetek, nemzetiségek, az egy országrészből jöttek kisebb csoportosulásai, társaságai. Ezeket a közös nyelv és kultúra kötötte össze. 1832-ben jött létre a *Selmeci Magyar Olvasó Társulat*, melynek célja a magyar nyelv és irodalom ápolása és művelése volt. Ennek érdekében gazdag könyvtárat hoztak létre, felolvasó esteket tartottak.

1879-ben alakult meg az *Akadémiai Ifjúsági Kör*, mely a leghosszabban működő szervezet volt, 1949-ben oszlott fel. Az Ifjúsági Kör az egész hallgatóságot átfogó, jelentős tekintélyű

diákszervezetté vált. *Az Ifjúsági Kör lett a letéteményese mindannak, amit ma selmeci diákhagyományoknak nevezünk.*

1970-es évektől a hagyományok ápolásában a hallgatókból megválasztott Valéta Bizottságok jártak az élen. 1990 után azonban már az önszerveződő társaságok is meghatározó erőt képviselnek a hagyományörzésben. A hallgatóság egészére kiterjedő hagyományápolást ma is a kari Valéta Bizottságok szervezik. A Valéta Bizottság célja a selmeci diákhagyományok méltó gondozása, azoknak a kor követelményeihez igazodó életben tartása, a diákhagyományok megismertetése a kar alsóbb éves hallgatóival, valamint a végzős évfolyamhoz kapcsolódó valétálási események hagyományok szerinti megszervezése, a valétálás tárgyi emlékeinek elkészíttetése a valétáló hallgatók számára.

Diáktársaságok napjainkban

A társaságok közös jellemzői

A diáktársaságok működésére a spontán önszerveződés, a kiszámíthatatlan fennmaradási idő és a változó tagság jellemző. A társaságok aktívabb és passzívabb korszakainak alakulása csak a tagok magánemberi motivációin múlik. Bizonyítja ezt az is, hogy elvétele találunk közöttük jogilag is bejegyzett egyesületet.

A selmeci diákhagyományok ápolásában a diáktársaságok szüntelen változása a legjobb bizonyítéka az életszerűségnek, ezért az alábbiakban ismertetett diáktársaságok jelen esetben is csak pillanatfelvételei lehetnek az éppen most megalakuló vagy működő, vagy éppen megszűnőfélben lévő, vagy majd újraéledő közösségeknek.

A társaságok létének folytonos változása mellett belső szerkezetük és céljaik nagyrészt hasonlóak. Ma is szigorú belső szabályokkal rendelkeznek. Ezek a szabályok a legkülönbözőbbek lehetnek, van azonban néhány olyan közös sajátosság, amely szinte minden diáktársaság működésében megtalálható: van alapító okiratuk, saját nótájuk, tagságuk rendszeresen összejár, a selmeci hagyományok ápolását (balekoltatás, daltanítás, szakestélyek szervezése, kapcsolattartás a többi hagyományörző oktatási intézménnyel stb.) alapvető céljuknak tekintik, továbbá a tagok az átlagosnál nagyobb „selmeci kötődéssel” rendelkeznek, vagyis a „selmeci szellemet” viszik tovább. Ez azt jelenti, hogy a régi és az új formai elemek, rítusok, ceremóniák gyakorlása mellett ma is a legfontosabb számukra az a belső tartalom, ami kezdetektől fogva jellemezte ezeket a diákközösségeket. Ennek legfőbb jellemzői a vidámság, a barátság, a közösségtudat és a hivatásszeretet.

A társaságok rövid ismertetésében az általános jellegzetességeken túli ismertetőjegyeket foglaljuk össze.

Baráti társaságok a Miskolci Egyetemen

Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága

A Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága 1995. március 30-án alakult. A Miskolci Egyetemen a legrégebbi, a mai napig folyamatosan és nagyon aktívan működő, legjelentősebb diáktársaság. Tagsága a Miskolci Egyetem műszaki karainak (bányász, kohász, gépész) férfi hallgatóiból tevődik össze.

Tagjai fontosnak érzik, hogy a Selmecebányán kialakult hagyományokat eredeti valójukban megőrizték, valamint a régi diákszokásokat kutatói munkákkal feltárják, és a balekság

számára továbbadják. A társaság megalakulása óta folytat kulturális tevékenységet az egyetemi élethez és a selmeci hagyományokhoz kötődően.

A társaság honlapja: www.dvr.webdirective.hu

Anczug Tanszék Baráti Társaság

Az Anczug Tanszék Baráti Társaságot 2002-ben alapította tizennégy miskolci gépész Firma. A társaság által különösen fontosnak ítélt célkitűzéseik közé tartozik a magyar nótakincs megismertetése a diáksággal, valamint a selmeci hagyományokban fellelhető egyenruhák felkutatása, összegyűjtése és továbbadása a következő generációk számára.

A társaság honlapja: <http://anczug.opx.hu/index.php>.

BAK-Elit Baráti Társaság

2002-ben alakult öt hallgató szervezésében. A baráti társaság eredetileg a Borsodi Anyagmérnökök Köre nevet választotta, utalva ezzel hovatartozásukra mind szakmailag, mind földrajzilag. A társaság rendszeresen tart szakmai napokat.

Borsodi Homályos Baráti Társaság

A Borsodi Homályos Baráti Társaság 1999-ben alakult. Az alapító tagok többségben akkor végzős bányászhallgatók voltak. Borsodi Homályos tag azóta is csak bányász és kohász hallgató lehet. A társaságban nincsenek tisztségek, rangok, kivétel egy jelképes elnök, aki a társaság összetartásáért felel. Alapvetően a móka és a tréfa uralkodik a rendezvényeiken.

A társaság honlapja: www.borsodihomalyos.gportal.hu

Bursch Brigád Baráti Társaság

A Bursch Brigád Baráti Társaságot 2001. november 8-án alapították. A társaság alapja a barátság. Tag lehet bármely selmeci hagyományok szerint megkeresztelkedett férfi hallgató. Alapvetően bányászhallgatókból áll, így a társaság tisztségei a bányászatban használatos tisztségekhez igazodnak. Elnökét bányamesternek, a pénztárosát főaknásznak, a tagokat vājárnak, a tagjelölteket kiblivājárnak nevezik.

Cantusok Köre

A Cantusok Köre hivatalos megalapítására 2007 májusában került sor. A kör célja megismertetni a baleksággal a Selmecebányán kialakult, napjainkig bővülő nótakincset, azaz a Bursch nótákat, valamint a nóták történetét mind a balekoktatás, mind pedig saját rendezvényeik keretein belül. A kör az alapító és felvételt nyert

tagjain kívül tiszteletbeli tagjaivá fogadja a mindenkori Selmeczi Diáknapok Cantus versenyének győzteseit is. A kör Sopronban is működik, különálló, mégis a miskolci vonalhoz erősen kötődő diáktársaságként.

Igazságot Szent Ivó Kosainak Baráti Társaság

A társaságot 2009. december 3-án alapította tizenegy másodéves balek. Nevét Szent Ivóról, a jogászok védőszentjéről kapta. A társaság működésének különlegessége, hogy évente két olyan szakestélyt szervez, amelyeken tagságon kívüliek is részt vehetnek (Születésnap Szakestély és Tagfelvevő Szakestély). Hagyománnyá vált a JoGólya nevű rendezvényük, melyet az elsőéves balekok számára szerveznek.

Jogász Örökbaráti Egyesület

Az egyesület 1999. december 9-én alakult. Célja a jogi kar végzett, illetve jelenlegi hallgatói és oktatói közötti kapcsolat erősítése. Ugyancsak célkitűzése az egyesületnek, hogy fenntartsa a kapcsolatot a magyarországi és a külföldi jogi karokkal, valamint más jogász civil szervezetekkel. E cél érdekében felvállalja oktatási, kulturális és sportprogramok szervezését. Feladata szakmai képzések, előadások szervezése, kiadványok megjelentetése, terjesztése és információszolgáltatás. A társaság minden évben megszervezi a Jogázmárciust, amely egy hétig tartó rendezvénysorozat.

A társaság honlapja: <http://www.mehok.uni-miskolc.hu/jobbe/>

Kohász Akadémisták Köre Baráti Társaság

A baráti társaságot 2006 decemberében alapították fiatal kohómérnök-hallgatók abból a célból, hogy az egykor büszkén hangzó, azonban a modern kor marketing elvárásainak nem megfelelő „kohó”, „kohász” elnevezéseket, valamint a mögötte álló szellemiséget a kar nevében megőrizték a jövő diákjainak. Az ipari kapcsolatok aktív fenntartására a társaság tiszteletbeli tagokat választ. Székhelyét az E/3-as (kohász) kollégium homlokzatán elhelyezett, babérkoszorúval körülölelt, kovácsoltvas kohászcímer mutatja, melyet a baráti társaság megalakulásának 1. évfordulója alkalmából készítettek a tagok.

Korhely Baráti Társaság

A Korhely Baráti Társaság 2003. április 1-jén alakult meg tizenegy taggal a barátság, az összetartozás, az önzetlen baráti szeretet ápolásának célkitűzésével. A társaság tagjai mindig szem előtt tartják a selmeci diákok már-már szállóigévé vált gondolatát, miszerint a „diákság éltető eleme a vidámság”, ezzel kívánják megőrizni az utókor számára Selmec Szellemét. A társaságnak tagja lehet bármely selmeci utódiskolán tanuló, a hagyományok szellemében megkeresztelkedett hallgató, aki a tagság által támasztott követelményeknek eleget tesz.

A társaság honlapja: <http://korhely.uw.hu>

Lajhár Tanszék Baráti Társaság

Az 1999-ben a balekok okítására alapított tanszék, majd a 2009-ben baráti társasággá alakult szervezet célul tűzte ki az 1919-es Selmecről való menekülés történetének és körülményeinek feldolgozását. A társaság egyedi céljai között szerepel az OMBKE Egyetemi Szakosztály tevékenységének támogatása. A társaság tagja lehet minden műszaki karon tanuló egyetemi hallgató.

Leányvári Boszorkák Baráti Társaság

A Leányvári Boszorkák Baráti Társaság 2011 júniusában alakult, majd 2012 márciusában vált a műszaki karok által elfogadott társasággá. A társaság különlegessége, hogy csak lányok alkotják. 2012 szeptembere óta a társaság részt vesz a balekoktatásban, amelynek során diákhagyományokról szóló irodalmi műveken keresztül (pl. Lovik Károly: A leányvári boszorkány, Ács Balla László:

Bányamanók, Ruzsinszky László: Tempus) adják át tudásukat a fiatalabb nemzedéknek.

A társaság honlapja: <http://lbbt.atw.hu/>

Miskolci Akadémisták Baráti Társasága

A Miskolci Akadémisták Baráti Társaságát 2006 áprilisában öt diák alapította. Fő célkitűzésük, hogy a balekság ismereteit bővítsék elsősorban olyan témákban, mint Miskolc város, Lyukóbánya, a nógrádi szénmedence, az olajbányászat kialakulásának története, valamint a Miskolci Egyetem története. Balekoktatásuk különleges tematikája Szent Borbála élete és a hozzá kapcsolódó hagyományok bemutatása.

Miskolci Fogd a Kupát Társaság

A társaság 2008. november 19-én alakult meg. A tagság egyik kiemelkedően fontos feladatának tekinti a selmeci nóták oktatását és népszerűsítését. A társaság nevéhez fűződik az általa 2009-ben kiadott Tudnivalók Plusz című oktatási segédanyag, mely minden éven megjelenik bővített formában. Ez segítséget nyújt a frissen érkezett balekság vizsgára való felkészüléséhez.

A társaság honlapja: <http://www.mfakt.gportal.hu>

Miskolci Szalamandrák Baráti Társaság

A társaság 2006. február 14-én alakult meg. Egyik fő célkitűzésének tartja, hogy a Bölcsészettudományi Kar eddig oly nehezen kivívott elismerését a hagyományok ápolása terén tovább erősítse, a többi karral való összetartozást elmélyítse. Részt vállal a Bölcsészettudományi Kar rendezvényeinek szervezésében, és aktív kulturális tevékenységet lát el.

A társaság honlapja: <http://www.szalamandrak.gportal.hu/>

Baráti társaságok a Nyugat-magyarországi Egyetem (Sopron)

Fröccsöntő Sasok Baráti Társasága

A társaság 1989-ben alakult erdő- és faipari mérnökhallgatókból, és a mai napig is e két kar hallgatói lehetnek a tagjai. Ez a társaság a legősibb, és talán a legpatinásabb Sopronban működő baráti társaság. Ősét, a Fröccsöntő Ipari Szövetkezetet (FISZ) még 1981-ben alapították. Jelképük a Sas, mely kevélyen őrzi és védi mindazt az értéket, melyet a selmeci bányász-erdész diákhagyományok jelentenek a bursch számára. Két szárnya átöleli az erdész és faiparos diákélet egészét a barátság és összetartozás jegyében. A társaság működése során mindig arra törekedett, hogy jó kapcsolatot tartson fenn a többi baráti társasággal Sopronban és Miskolcon is.

A társaság honlapja: <http://users.atw.hu/froccsontok/folap.html>

Selmeci Társaság

A Selmeci Társaság 1989-ben alakult. Tagja lehet minden olyan megkeresztelkedett egyetemi polgár, aki az Erdőmérnöki Kar, illetve a Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar hallgatója. A társaság számára fontos, hogy Sopronban megélhető diákélet legyen, amelynek érdekében különböző rendezvényeket, mulatságokat szervez. Tevékenységi körébe tartozik a hallgatóság és a szakmai közvélemény kapcsolatának segítése, szakmai konferenciák, nyári gyakorlatok, egyéb programok, megemlékezések szervezése,

könyvkiadás.

A társaság honlapja: <http://st.nyme.hu/index.php/alapszabalyzat>

Soproni Sörgyűrök Társasága

A Soproni Sörgyűrök Baráti Társaságát 1994-ben Sopronban alapította hét erdőmérnök-hallgató. A társaságot azzal a szándékkal hozták létre, hogy a Sopronba érkező leendő balekokkal megismertessék és megszerettessék a selmeci-soproni diákhagyományokat és az Alma Maternek otthont adó várost egyaránt.

Sörfűrészek Baráti Társasága (2001)

A társaság 2001-ben alakult.

Kiegészítés

A jogutód intézmények falain kívül, Magyarországon és külföldön egyaránt több közösség is megéli részben vagy teljesen a selmeci diákhagyományokat, és ezeknek a közösségeknek élő kapcsolataik vannak a soproni és miskolci diákhagyomány-őrző társaságokkal.

1. A Dunaújvárosi Főiskola, mely egy ideig a Miskolci Egyetem szervezeti keretéhez tartozott, újbóli önállósodása után is ápolja a selmeci diákhagyományokat.
Jelenlegi diáktársaságai:

Sztálinvárosi Leopárdok (1991)

A társaság honlapja: <http://www.sztalinvarosileopardok.hu/>

Csalódott Kenyér Asztaltársaság (1998)

A társaság honlapja: <http://www.csalodottkenyer.hu/>

GéMSz Asztaltársaság (2004)

2. Bányász-kohász-erdész szakmai szervezetek, akik az „öregdiákok jogán” élük meg a selmeci diákhagyományok bizonyos elemeit rendezvényeiken:

Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület

Országos Erdészeti Egyesület

3. A végzett hallgatókat a selmeci diákszellem életük végéig elkíséri. Ennek bizonyítéka, hogy rendszeresen visszalátogatnak az Alma Mater falai között rendezett diákhagyomány-őrző rendezvényekre, illetve, hogy az utódintézményekben végzett hallgatók, ha találkoznak bármely földrajzi helyen, egymás között megélik a selmeci diákhagyományok elemeit.

4. Több szlovák felsőoktatási intézmény a Selmeci Akadémia bányász-kohász-erdész szellemi örökségének követőjeként a selmeci diákhagyományok egyes elemeit is megéli, elismerve azonban a Miskolci Egyetem és a Nyugat-magyarországi Egyetem jogutód intézményi voltát, és ezáltal azt is, hogy ők a selmeci diákhagyományok hiteles hordozói és letéteményesei.

1. d. Az elem földrajzi elhelyezkedése és elterjedtsége

A selmeci diákhagyományok eredete **Selmecbányára** vezethető vissza. Selmecbánya város (szlovákul Banská Štiavnica, németül Schemnitz, magyarul gyakran csak Selmec) 1918-ig Magyarország része volt, ma Szlovákiához tartozik. Besztercebányától és Zólyomtól délnyugatra, a Selmeci-hegységben, egy völgykatlanban található, az 1009 m magas Szitnya-hegytől északra. Festői fekvésű város, utcái más-más szinten, teraszosan alakultak ki. A Magyar Királyság egyik legjelentősebb bányavárosa volt. A csodálatosan szép, hegyes-völgyes tájba települt kisvárost fekvése, földrajzi, természeti adottságai, girbegurba, macskaköves utcái, jellegzetes épületei, barátságos lakói miatt az ott tanuló diákoknak nagyon könnyű volt megszokni és rögtön megszeretni. Az Óvár, a Leányvár, a Kálvária, a Klopacska, a Terrasz, a Mafla-sarok, a lakóházak, a tanulmányi épületek, amelyek ma a város nevezetességei, egykor a diákság mindennapi életének tartózkodási és találkozóhelyei voltak.

Az ősi akadémia kétszer is székhelyet változtatott. Az első világháború után a trianoni békeszerződés értelmében Selmecbánya az akkor megalakuló Csehszlovákiához került, így a főiskola, mint magyar állami intézmény 1919 tavaszán **Sopronba** költözött. Az 1920-as években Sopron történetének legsorsfordítóbb időszakát élte át. Ebben a fizikai és szellemi küzdelemben a főiskola hallgatói teljes odaadással vettek részt, ezért a várost az oktatási intézménnyel mind a mai napig elválaszthatatlan barátság fűzi össze. A **székesfehérvári** székhelyű Geoinformatikai Kar bár Soprontól földrajzilag távol fekszik, és jóval kisebb létszámú hallgatója van, de mind a mai napig lelkes hagyományápoló közösséggel rendelkezik.

1949-ben kormányrendeletre létrehozták **Miskolcon** a Nehézipari Műszaki Egyetemet. 1945 után a magyar állam céltudatosan formálta nehézipari központtá Miskolcot, és ebbe a műszaki-kulturális fejlesztésbe az új és régi karokból összeötvözött egyetem létesítése is beletartozott. A Sopronból Miskolcra való átköltözés egy évtizedig tartott (1959-ig), addig a hallgatók és az oktatók egy része kétlaki életet élt. Az NME egy új városrészként épülhetett fel Miskolc határában, a Dudujka-völgyben. Ez a földrajzi elkülönülés később is meghatározó volt a város és egyeteme kapcsolatában. Az elmúlt 50 év integrációs törekvéseinek folyamányaként 1969-től 2000-ig a **Dunaújvárosi** Főiskola a Miskolci Egyetemhez tartozott, a két utódintézménytől jelentős földrajzi távolságban. A selmeci diákhagyományok révén azonban a diákság közötti kapcsolat a főiskola újbóli önállósodása után is fennáll.

A közös múlt, a két egyetem közös öröksége, a selmeci diákhagyományok az egész soproni és miskolci egyetemi diákságot összekötik, a két város közötti kapcsolatot erősítik, megbecsülve mindamellet a közös Alma Mater ősi székhelyét, Selmecbányát is.

1. e. Az elem a szellemi kulturális örökség mely területét képvisel

- a) szóbeli hagyományok és kifejezési formák, beleértve a nyelvet is mint a szellemi kulturális örökség hordozóját,
- b) előadóművészetek,
- c) **társadalmi szokások, rítusok, és ünnepi események,**
- d) hagyományos tudás, természetre és a világegyetemre vonatkozó ismeretek, és eljárások,
- e) hagyományos kézművességhez való tudás és gyakorlat.

2. Az örökség-elem leírása

A selmeci diákhagyományok eredete a Selmecebányán 1735-ben alapított Bányászati Tanintézet, később Bányászati és Erdészeti Akadémia bánya-, kohó- és erdőmérnök-hallgatóihoz és hallgatói önszerveződéseikhez kötődik.

2.1. A történeti folytonosság érzése – a Selmeci Akadémia 280 éves öröksége, a hagyományok gyökerei

A diákhagyományok kialakulását és korabeli megélését az oktatási intézmény szervezeti keretei nagymértékben befolyásolták, formálták. Az utódintézmények diákközösségei nagy hangsúlyt fektetnek az archaikus elemek hiteles megőrzésére, hiszen ez képezi identitásuk alapját, jelenti saját kulturális örökségük részét. A diákhagyományok mai változatainak megértéséhez szükséges a korabeli viszonyok rövid ismertetése.

A bécsi udvari kamara 1735. június 22-én kelt leiratában meghatározta egy Selmecebányán felállítandó Bányászati Tanintézet működését, azzal a céllal, hogy a Habsburg Birodalom bányászata és kohászata számára vezető műszaki szakembereket képezzenek. Ezt a dátumot tekintjük a műszaki felsőoktatás megszületésének.

1762-ben Mária Terézia rendeletére, a már meglévő Bányászati Tanintézet gyakorlati és szellemi alapjaira támaszkodva megszervezték az akadémiát. 1808-ban az intézmény erdészeti tanszékkal bővült, és 1846-tól Berg-und Forstakademie néven működött. 1867-ben magyar nyelvű intézménnyé vált Bányászati és Erdészeti Akadémia néven. 1904-től Bányászati és Erdészeti Főiskola lett az intézmény neve.

Az első világháború után Selmecebánya az akkor megalakuló Csehszlovákiához került, így a főiskola 1919 tavaszán Sopronba költözött. Ezzel közel két évszázad után Selmecen megszűnt a bányász-kohász-erdész szakemberképzés.

Miután 1949-ben Miskolcon megalakult a Nehézipari Műszaki Egyetem bányamérnöki, kohómérnöki és gépészmérnöki karral, a bányász és kohász tanszékek 1949 és 1959 között fokozatosan átköltöztek Sopronból Miskolcra. A Sopronban maradó erdész tanszékekből létrejött az Erdészeti és Faipari Egyetem, ma Nyugat-magyarországi Egyetem.

A selmeci diákhagyományok kialakulásának meghatározó elemei voltak a korabeli, német felsőoktatási intézmények Burschenschaftjainak, valamint más európai egyetemek diákságának közösség-összetartó szokásai, illetve a bányásztársadalom és az iparos céhek több évszázados hagyományrendszerének szokásai is.

2.2. A hagyomány átörökítésének közösségi formái – Balekfogadás, balekoltatás, balekvizsga

A selmeci diákhagyományok egyik lényegi eleme az, hogy a tradíció nemzedékről nemzedékre, azaz évfolyamról évfolyamra való átörökítése rendkívül szervezett módon, gondos alapossággal történik.

A Selmeci Akadémia hallgatóságának körében már igen korán létrejött az a hierarchia, amelynek nyomait még ma is megtaláljuk a hagyományok között. *A hallgatókat sem származásuk, sem vagyoni, sem társadalmi helyzetük nem különböztette meg egymástól.* A különbség az intézményben eltöltött idő és betöltött szerep alapján alakult ki.

Az intézménybe beiratkozott hallgatót „*pogánynak*” nevezik mindaddig, míg el nem jut a balekkeresztelésig. Ha valaki nem veti alá magát a keresztelési szertartásnak, akkor az még ötödéves korában is csak pogány marad, s így semmihez sincs joga a hagyományokat illető kérdésekben.

Az ún. balekításon és keresztelésen átesett *baleknek* a legfőbb feladata, hogy kövesse és figyelje Firmáját, akitől tanulhat, ügyelve arra, hogy mindig betartsa a balekok tízparancsolatát. A másodéves hallgatók a *kohlenbrennerek*, akik még nem rendelkeznek teljes jogokkal. A legalább harmadik éve az egyetemen tanuló, tehát harmad-, negyed- vagy ötödéves, a selmeci hagyományok

szellemében megkeresztelkedett hallgatók a *Firmák*, akiket már megilletnek bizonyos előjogok. Az iskola elvégzéséhez szükséges tanulmányi idő után a Firma - ha még nem végzett az egyetemen - *veteránná* válik, aki pedig tanulmányai végeztével elhagyja a campus területét, az *filiszter* lesz.

Ma balekhétnek nevezik azt a pár napot, amit a leendő elsőévesek tanévkezdés előtt az egyetemen eltöltenek. Az egyetemi oktatás beindulásával egy időben megkezdődnek a hetenkénti balek-oktatások is 5-8 héten keresztül. A balek-oktatás fő célja, hogy tudatosítsa, a balek egy olyan diákközösségbe került, amelynek íratlan alaptörvénye, hogy az újdonsült diákok soha, egyetlen pillanatig se érezzék egyedül magukat, tudják, törődnek velük, segítenek rajtuk. Ma a balek-oktatás igazából akkor éri el a célját, ha a balek-Firma viszony barátsággá alakul, és mint régen is, ez az érzés egy életen át elkíséri a végzett diákokat.

2.3. A hagyomány megélésének közösségi formái – Szakestélyek

A hagyományok ápolásának egyik legfontosabb részét képezik a *szakestélyek*, amelyek mindig a közösség tagjainak összetartozását, barátságát hivatottak kifejezni. A hagyományok közül ezt sikerült leginkább megtartani eredeti formájában. A mostani szakestélyek formájukat és lefolyásukat tekintve majdnem ugyanúgy zajlanak, mint régen, Selmecen. A különböző típusú szakestélyek azonban mindig intézménytől és szakoktól függően, meghatározott keretek között ugyan, de megengedett eltérésekkel, helyzet adta változtatásokkal zajlanak.

A szakestélyek olyan diákrendezvények, amelyeken kizárólag csak meghívottak vehetnek részt. Meghívást kaphatnak a szak egyes évfolyamainak hallgatói, testvérszakok képviselői, tanárok, veteránok, de valamennyien csak megkereszteltek lehetnek.

A szakestélyek megrendezése mindig célhoz kötött, amely nagyban befolyásolja a szakestély menetét. Így például van „balekkeresztelő”, Firma-, Gyűrű-, Kupa- és Szalagavató Szakestély, továbbá Gyászszakestély, Kohlenbrenner, Egyenruha-avató, de ma már alkalmi vagy spontán szakestélyek is szerveződnek, amelyeknek nincs meghatározott funkciójuk, csak szórakoztatni akarnak.

A szakestélyek hivatalos része mindig kötött rendben, bizonyos szabályok szerint zajlik, amelyeknek a betartása felett a tisztségviselők őrködnek. A kötelező ceremóniáknak rendkívül fontos szerepük van.

2.4. A hagyomány megélésének közösségi formái – Diákdalok

Talán a szakestélyeken vagy más alkalmakból énekelt nóták reprezentálják a legjobban a diákszokások összetartó erejét, mivel kiválóan alkalmasak a közösségi érzés és a közös mulatozások hangulatának emelésére.

A dalok a diákközösségek saját osztályozása szerint három nagy csoportra oszthatók: szaknótákra, diáknótákra és mulatósnótákra.

Vannak olyan híressé vált dalok, amelyek kiléptek az Alma Mater falai közül. Ilyen például a „Ballag már a vén diák...” című diáknóta, amely egy bányászdal átköltésével keletkezett, és Selmecről terjedt el egész Magyarországon a ballagás szokásával együtt.

A legünnepélyesebb diákdalok a szakok himnuszai. A legrégebbiek az „ősi szakok” himnuszai. A Bányászhimnusz, a Kohászhimnusz és az Erdészhimnusz minden ünnepélyes rendezvény kötelező eleme, a daloskönyvek elengedhetetlen része. A később alakult szakok is megalkották saját himnuszaikat.

A régi selmeci dalok éneklése mellett az utóbbi évtizedekben is születtek új nóták.

2.5. A hagyomány megélésének közösségi formái – Egyenruhák

A selmeci diákhagyomány-örző közösséghez való tartozás legszembevetőbb kifejeződése az egyenruha. Viselői, még ha személyesen nem is ismerik egymást, az azonos baráti közösséghez való tartozás tudatával köszöntik és segítik egymást. A közösséghez való tartozás legfontosabb kiábrázolása a hétköznapiakban, de ünnepi alkalmakkor, vizsgák alkalmával viselete kötelező.

A bányász- és a kohászhallgatók viselete a *gruben* vagy *grubenrock* (bányászka) és az *auf* vagy *aufhauer* (kimenő). Az erdészhallgatók egyenruhája, a *walden* (erdészeke). Az utóbbi évtizedekben az új karokon is megjelentek a karok identitásának megfelelő, archaizáló egyenruha-típusok.

Az egyenruhát színes foltok díszíthetik hol vidámabb, hol komolyabb tartalommal. A folt lehet évfolyamjelvény, nótaidézet, diáktársaság jelvénye, vagy személyes jellegű is. A legrangosabb a „Tempus” folt (piros szívbe arany zsinórral belehímzett *Tempus* szó), amely jelzi, hogy a viselője már talált magának párt.

2.6. A hagyomány megélésének közösségi formái – Valétálás

A valétálás az utolsó év eltöltését jelenti az egyetemen, amely a végső búcsúzásig, vagyis a ballagásig még magában foglal több eseményt is. A búcsúzó diákot valétánsnak vagy valétálónak nevezik.

A valétáló évfolyamot minden karon az Valéta Bizottság képviseli, melynek vezetője a valétaelnök. A végzős évfolyam nem minden tagja valétálhat, ez csak azokra vonatkozik, akik addig a selmeci diákhagyományok szellemében éltek és azt elfogadták, így azok, akik mindvégig kivonták magukat e közösségi szellemet erősítő szokás alól, „csak végeznek”.

A valétálás a Szalagavató Szakestéllyel kezdődik, ahol a Firmák bal karjára feltűzik a szak valétaszalagját. A következő neves esemény a Gyűrű- és Korsóavató Szakestély, amelytől kezdve hordhatják felavatott gyűrűiket a valétáló hallgatók. Ezek a tárgyi jelképek mutatják az egyetemi társadalomnak, hogy a hallgató végzés előtt áll.

A valétálás tulajdonképpen lezárása a ballagás, amely Selmecről ered. Ezt a szokást vették át később az ország más oktatási intézményei is a „Ballag már a vén diák...” című, bányásznótából lett ballagási dallal együtt. A ballagás egyik fontos eleme a Szalamander, amely a végzős hallgatók búcsúzása a városi társadalomtól. A Szalamander kígyóvonalban történő felvonulást jelent. Azért, hogy a búcsúzás minél tovább tartson, a diákok egyes sorban vonulnak, és az utca egyik szélétől a másikig kanyarog a menet.

2.7. A hagyomány megélésének közösségi formái – Köszöntések

A selmeci diákhagyományok őrzői egyéb tárgyi jelképek hiányában is a köszöntésekkel jelzik egymásnak diákközösségi összetartozásukat az egyetemi társadalomban. A hagyományos „Jó szerencsét!” bányásköszöntés mellett a többi szak is kialakította a maga köszöntési formuláját. A selmeci utódintézményekben kialakult köszöntések:

Jó Szerencsét!
Legyen Fényes Sikere a Kohásznak!
Üdv az Erdésznek!
Tisztelet a Gépésznek!
Igazságot a Jogásznak!
Pénzt a Gazdásznak!
Vivát Bölcsész!
Egészséget a Világnak!
Hangot a Zenésznek!

Vivát Szervező!
Pénzt a Fásnak!
Világost a Geósnak!

3. Érvelés a nemzeti jegyzékre való felvétel mellett

A selmeci diákhagyományok olyan értékeket közvetítenek a hagyományokat őrző és ápoló diákközösségek számára, mint a hazafiasság, a bajtársiasság, a közösségtudat, a szakmaszeretet és az igaz szívből fakadó jókedv. Ezek *példaértékűek lehetnek mindenki számára a mai modern, értékválsággal küszködő, elidegenedett világunkban.*

A diákhagyományok a történelmi-politikai változások, az intézmény költözései és átalakulásai ellenére is fennmaradtak évszázadokon át, mert rendkívül fontos szerepet töltöttek be az intézmény és hallgatóságának életében. Ezeknek a tradícióknak a fennmaradása érdekében mindig *szükség volt és napjainkban még inkább szükség van a tudatos hagyományőrzésre,* azért, hogy a következő nemzedékek számára is megélhető maradjon ez az szokásrendszer. Az utódintézmények, a hagyományőrző diáktársaságok, az aktívan működő kari Valéta Bizottságok, a hagyományokat ápoló, lelkes diákok sokat tesznek azért, hogy ez a régi örökség tovább éljen. A szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére való felkerülés azonban még jobban erősítené ezt a törekvést. Lehetőséget adna arra, hogy a selmeci diákhagyományok az utódintézményeket befogadó városok, Sopron, Miskolc lakosságának, önszerveződő közösségeinek körében megbecsülendő és megőrzendő értéként kerüljenek a köztudatba. A jegyzékre kerülés elősegítené azt is, hogy a közös örökség révén mind az utódintézmények hallgatósága, mind a befogadó városok közötti kapcsolat, kommunikáció, együttműködés is tovább erősödjön.

A selmeci diákhagyományok társadalmi méretű megismertetésével arra hívhatnánk fel a figyelmet, hogy a mai ifjúság körében is lehet időtálló értékeket megtartani és továbbvinni, hozzájárulva ezzel az egész társadalom értékrendjének alakításához.

Példaértékű az a *tudatosság,* ahogyan a diákközösségek őrzik ezt a hagyományt, és gondoskodnak az átörökítéséről. A jegyzékre kerüléssel mindez mintát szolgáltathat más közösségek számára is.

4. Megőrzéssel kapcsolatos intézkedések

4. a. Jelenlegi és korábbi erőfeszítések az elem megőrzésére

Korábbi erőfeszítések

A selmeci diákhagyományok első hiteles és pontos leírásait az 1900-as évek elején keletkezett szépirodalmi művekben, Tassonyi Ernő Aki a párját keresi és Ruzsinszky László Tempus című regényeiben találhatjuk meg.

A soproni Ifjúsági Kör 1943-ban Hagyománykutató Bizottságot hozott létre azzal a céllal, hogy a diákszokásokat összegyűjtsék és írásba foglalják. Az Ifjúsági Kör folyóiratok kiadásával is erősítette a selmeci diákhagyományok ápolását.

Az 1940-es évek végének politikai változásai miatt az Ifjúsági Kör feloszlott, és az 50-es évek politikai légköre szinte teljesen ellehetetlenítette a diákhagyományok továbbélését, melyet a bányász és kohász karok Sopronból Miskolcra való költözése tovább nehezített. Az 50-es évek végén azonban a miskolci oktatók egy csoportja kihasználva az enyhülő politikai légkört, a selmeci diákhagyományok részleges felélesztését kezdeményezte.

Nagy előrelépés volt az 1962-63-as tanév, amikor a miskolci gépészek szakestélyt tartottak és emlékgűrűt avattak. A hagyományok újjáélesztése 1965-ben kapott még nagyobb lendületet, és ebben elévülhetetlen érdemei voltak az 1967-ben valétált évfolyamnak. A hagyományok

továbbfejlesztésének és ápolásának igénye hívta életre a karok Hagyományápolási Bizottságait is az 1970-es évek végétől.

Sopronban az 1970-es évek elejétől indult el a balekoktatás, és az itt is létrejött Hagyomány Bizottság is elkezdte működését, amelynek feladatkörébe tartozott a hagyományok ápolásának irányítása, a hagyományok összegyűjtése, feldolgozása. Nagyon jelentős előrelépésnek számított, hogy az 1971-es budapesti vadászati világkiállítás után az erdészek újra viselhették egyenruhájukat, a waldent.

A 20. században többször is volt kezdeményezés arra, hogy a két egyetem muzeális közgyűjteményeket hozzon létre saját múltjának megbecsüléseként, annak bemutatására. A jogszabályi követelményeknek is megfelelő levéltári és múzeumi működési engedélyeket a nyolcvanas években kapta meg a szakminisztériumtól a két egyetem. A miskolci és soproni egyetem történeti közgyűjteményeinek létrehozásával - a magyar felsőoktatási intézmények közül szinte egyedülállóként - szigorú jogszabályi keretek között biztosítja a múlt írásos és tárgyi emlékeinek gyűjtését, megőrzését, feldolgozását és bemutatását az utókor számára, kiemelten a diákhagyományokra vonatkozóan.

A 90-es évektől, a magyarországi politikai légkör gyökeres átalakulásával biztosított lett a gyülekezési szabadság alkotmányos jogának gyakorlása, mely a selmeci diáktársaságok újrászerveződését tette lehetővé.

Napjainkban tett jelentősebb erőfeszítések:

1. A megőrzést elősegítő rendezvények

- 1989-ben a miskolci hagyományörző diákok csilletolást szerveztek Sopronba.
- 1991-től évente megrendezik a Selmeczi Diáknapokat az utódintézmények székhelyein, de minden 5. évben Selmecebányán.
- 1996-ban a Miskolcra Dunaújvárosba történő csilletolással kívánták a műszaki felsőoktatás nehéz helyzetére felhívni a figyelmet a hallgatók. Az eseményt a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága szervezte.
- 2002-ben a soproni hagyományörző diákok rönktolást szerveztek Miskolcra.
- 2006-ban az újabb csille- és rönktolás során Miskolcra egy csillét, Sopronból egy rönköt toltak el Selmecebányára. Ez a közös erőfeszítés az összetartozást és a Selmechez való kötődést fejezte ki.
- 2006-tól évente megszervezik az Akadémisták Selmecen nevű rendezvényt Selmecebányán.
- 2010-től minden évben a Baráti Társaságokat Összerázó Főzés elnevezésű rendezvényt tart a Korhely Baráti Társaság.
- 2010-ben a Jogász Örökbaráti Egyesület az Igazságot Szent Ivó Kosainak Baráti Társaság közreműködésével egy négy részből álló hagyománytörténeti előadássorozatot szervezett.
- 2010-től évente a Miskolci Egyetem Hallgatói és Doktoranduszhallgatói Önkormányzata átadja a Hagyományápolásért Díjat az arra érdemesnek tartott személyeknek.
- 2007-ben, 2010-ben és 2013-ban a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága kezdeményezésére megrendezésre került a „Pipaszakestély”, amellyel a régi, selmeci, hosszú szárú pipát hozták vissza a köztudatba.
- Az Anczug Tanszék Baráti Társaság 2007-ben megtartotta a Selmeci Utódiskolák I. Egyenruha-konferenciáját, melyen minden utódintézményben viselt egyenruha, egyenviselet bemutatásra került. A konferencia alapján a társaság egy összefoglaló kiadványt is készített az egyenruhákról. 2012-ben megrendezésre került a Selmeci Utódintézmények II. Egyenruha-konferenciája is.
- A diákdalok és a szakok himnuszainak felhasználásával Csemiczky Miklós Carmina universitatis címmel zeneművet írt, melyet 2009-ben, jubileumi ünnepségek keretében mutattak be a Miskolci Egyetemen.

- A Leányvári Boszorkák Baráti Társaság minden év szeptemberében megszervezi a Boszorka Hétvégét, illetve tavasszal a Tavaszi Boszorka Főzést.
- A Selmeci Társaság rendszeresen szervez megemlékezéseket az Ágfalvi csatában és az '56-os forradalomban részt vett hallgatók emlékére.
- A Cantusosok Köre 2014 júniusában hetedik alkalommal szervezte meg a Cantusok Köre Mulatós Napokat. Ezen kívül a társaság számos egyéb rendezvényt is tart a tagjai, illetve a körrel szimpatizálók közti barátság erősítésére (pl. Cantusok Köre Nyár, Cantusok Köre Szüreti Mulatság).
- A Nyugat-magyarországi Egyetem kreditrendszerű oktatásában az intézménytörténeti kurzusok keretében kiemelt helyet foglal el a selmeci diákhatyományok története.

2. Tárgyi emlékek, szimbólumok

- 2005-ben a BAK-Elit Baráti Társaság jóvoltából elkészült a Miskolci Egyetem C/1-es épületének első emeletén található „Kohász-vitrin”, amelyben többek között kohász egyenruhákat, kupákat, daloskönyveket, valétaszalagokat állítottak ki.
- 2010-ben egyetemi díszoszlopot állított fel a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága, amelyet a soproni Fröccsöntő Sasok Baráti Társasága faragott ki.
- 2012-ben a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága szervezésében időkapszula elhelyezésére került sor a Bányászati Tanintézet akadémiai rangra emelésének 250. éves jubileumi ünnepe részéent.
- A Miskolci Akadémisták Baráti Társasága selmeci mintára két mamutfenyőt ültetett a Miskolci Egyetem parkjába, melyeket a társaság tiszteletére „Mabatka” és „Kende” névre kereszteltek.
- 2013-ban a Bursch Brigád szert tett egy klubhelyiségre az ME E/5-ös kollégium pincerészeében, ahol el tudták helyezni az évek során felhalmozott ereklyéiket, és ez a pince szolgál a továbbiakban a szakestek, társasági gyűlések helyszínéül is.
- Sopronban az elhunyt hallgatók és professzorok sírjait a hatyományörző diákok rendszeresen gondozzák.
- A két egyetem múzeuma folyamatosan végzi a tárgyi emlékek gyűjtését, biztosítva ezzel az utókor számára a diákhatyományok relikviáinak megismerését.

3. Kiadványok

A selmeci diákhatyományok átörökítésének mindig fontos eszköze volt a személyes kapcsolat és a szóbeliség. A 20. században azonban egyre fontosabb lett az írásban is rögzített ismeretek kiadása. Ezeknek a kiadványoknak a főbb tematikai csoportjai: balek-oktató kiadványok, daloskönyvek (CD-k), szépirodalmi alkotások reprintjei. A kiadványok sokszor csak kis példányszámban, zárt terjesztési láncokon keresztül érhetők el.

A. Balek-oktató kiadványok

- 1998-tól több kiadásban megjelent A balek tudnivalói c. könyv a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága gondozásában.
- 2003-tól több alkalommal balekújság látott napvilágot a három műszaki kar balek-jelöltjei számára a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága szerkesztésében.
- 2012-ben a Leányvári Boszorkák Baráti Társaság teljes balek-oktatósi anyagot állított össze a hatyományokhoz kapcsolódó könyvekből. 2014-ben pedig "Boszorkánykódex" címmel szintén a balek-oktatóshoz kapcsolódó tananyagot adtak ki.

B. Daloskönyvek (CD-k)

- 1999-ben Selmec-Sopron-Miskolc: válogatás a Miskolci Egyetem bursch dalaiból címmel a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága CD-t jelentetett meg.
- 2009-től minden évben A mi nótáink című bővített daloskönyv kiadására kerül sor a Cantusok Köre gondozásában.
- Az Anczug Tanszék Baráti Társaság magyar dalokból saját daloskönyvet állított össze.
- A Korhely Baráti Társaság 2013-ban jubileumi szakestélyére saját daloskönyvet adott ki, mely több, mint 270 nótát tartalmaz.

C. Szépirodalmi alkotások reprintjei

- 2013-ban megjelent Vahot Imre: Bányarém c. színdarabjának hasonmás kiadása a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága gondozásában.
- A Fröccsöntő Sasok Baráti Társasága a közelmúltban jelentette meg Lovik Károly Leányvári boszorkány c. regényének reprintjét.
- A Selmeci Társaság mint a legaktívabb könyvkiadási tevékenységet folytató társaság számos szépirodalmi hasonmás kiadást jelentetett már meg, így pl. Ruzsinszky László Tempus c. regényét.

4. b. A megőrzés tervezett lépései

A selmeci diákhagyományok megőrzésében jó úton járunk, hiszen a jelölő szervezetek, mint ahogyan ezt eddig is tették, a továbbiakban is nagy figyelmet kívánnak fordítani arra, hogy a hagyományok méltó módon éljenek tovább. Ennek érdekében a következő lépések megtételére van szükség:

1. Az örökség-elem tudatosítása a hallgatók körében:

Az utódintézményekben tanulmányaikat megkezdő hallgatók továbbra is széles körű elméleti tájékoztatást és gyakorlati bevezetést kapjanak a selmeci diákhagyományokkal kapcsolatban. Ennek formái a balekhét (gólyatábor), balekoktatás, balekvizsga, a különböző indíttatásból szervezett szakestélyek, melyek végigkísérik a hallgatók teljes egyetemi életét.

Nagyon fontos, hogy a hagyományok őrzése a hallgatók ruházatában (egyenruha készíttetésének igénye) és még az olyan hétköznapi gesztusokban is, mint a köszönés (Jó szerencsét!) megnyilvánuljon.

A formai elemek, ceremóniák gyakorlása mellett azonban a legfontosabb továbbra is a „selmeci szellem” továbbörökítése, melynek alappillérei: a vidámság, a barátság, a közösségtudat, a hazaszeretet és a hivatásszeretet.

Ezeknek a feladatoknak a végrehajtásáért a hagyományt ápoló, fenntartó hallgatóság a felelős.

2. Az örökség-elem népszerűsítése:

A hagyományörző diáktársaságok közötti kapcsolatok további erősítésére van szükség közös rendezvények, szakestélyek által hallgatói és egyetemi szervezésben. Ennek jó példája lesz a Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága megalakulásának 20. évfordulója alkalmából, 2015-ben megrendezésre kerülő ünnepség, amelyen a társaság méltó módon kívánja megünnepelni eddigi eredményeit. A társaság számos kulturális feladatot lát el a Miskolci Egyetemen, és a tervezett ünnepségen is nagy valószínűséggel új kiadványok kerülnek bemutatásra.

A diákközösségeknek és az egyetemeknek együttesen kell szervezniük minél több, minél szélesebb körben meghirdetett olyan nyilvános eseményt, amelyek a selmeci hagyományokat népszerűsítő, új típusú rendezvények.

A Nyugat-magyarországi Egyetem új látogatóközpontjában tervezett levéltári és múzeumi kiállításoknak kiemelt része lehet a diákhagyományok bemutatása.

3. Tudatosítás a városi lakosság körében:

A diákhagyományok megismertetését kell szorgalmazni a városok lakosságának körében, különösen Miskolcon, és ezáltal szorosabb kapcsolatot kialakítani a városok és egyetemeik között. Ez az egyetemi identitás és a városi identitás tudatos összekapcsolását jelentheti.

Az érték megismertetésében, értékként való elfogadtatásának kommunikációjában az egyetemek tudnak a leghatékonyabban közreműködni. Ennek érdekében az egyetem és a diákközösségek együttesen vállalják el, hogy Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Kulturális Osztályán egyeztetéseket kezdeményeznek. Megvizsgálják annak lehetőségét, hogy a városmarketing és a kulturális turizmus részeként hogyan jeleníthető meg a selmeci diákhagyományok egy-egy kiragadott, nyilvánosan is bemutatható eleme, mint pl. a Szalamander.

4. A társaságok elismerése és erkölcsi támogatása:

A selmeci diáktársaságok létezése szempontjából fontos előrelépést jelent a társaságok létének hivatalos egyetemi okiratban való elismerése és működésük eszmei támogatása az oktatási intézmények részéről.

A diákkörök által igénybe vehető közösségi terek kialakítására is szükség van az egyetemek területén. Ezt a Miskolci Egyetemen például az egyetemi könyvtár kihasználatlan, hatalmas olvasói terének közösségi terré való átalakításával meg lehet oldani.

A Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társaságának kezdeményezésére elindult a hagyományörző hallgatók számára a Miskolci Egyetem területén lévő Simon-villa közösségi terré való kialakításának a szervezése. A villa nem csak diákrendezvények helyszínéül, hanem kiállítóterként is funkcionálna.

5. Az egyetemek közötti kommunikáció erősítése:

Fontos cél, hogy ez az örökség az utódintézmények diákjait továbbra is összekovácsolja a közös rendezvények által, ezzel még közelebb hozva egymáshoz a Magyarország két távoli szegletében levő egyetem hallgatóit és városait.

6. A hagyomány történeti gyökereinek további feltárása:

Az egyetemi közgyűjteményeknek folytatniuk kell a selmeci diákhagyományok kutatását, régi és újabb kori tárgyi és írásos emlékeinek gyűjtését, valamint a begyűjtött és feltárt, hiteles anyag bemutatását, digitalizálását és online közzétételét. Ennek érdekében még jobban el kell mélyíteni a kapcsolatot a diáktársaságokkal.

A Miskolci Egyetem Múzeuma 2015-ben új, egyetemtörténeti állandó kiállítást hoz létre, amelyben helyet kap a diákhagyományok jelképeit és dokumentumait tartalmazó gyűjteményének jelentős része.

4. c. A megőrzést veszélyeztető tényezők, a közösségi védőintézkedések korlátai

A selmeci diákhagyományok megőrzésében veszélyeztető tényező lehet a jelenlegi egyetemi élet azon sajátossága, hogy a bolognai rendszerű egyetemi képzésben a hagyományos egyetemi közösségek, az évfolyamok, „feloldódtak”. A hagyomány alapját képező évfolyamhierarchia felborulása, átalakulása új kihívások elé állítja a selmeci szellemben működő diákközösségeket. A jelölő egyetemeken azonban mindezek ellenére élénk, egészséges közösségi élet tapasztalható, amely hatékony eszköz lehet ennek a veszélyeztető tényezőnek a leküzdésében.

További veszélyként merül fel, hogy a diáktársaságok teljes mértékben önszerveződő csoportok, amelyeknek létezése, működése csak a tagok önkéntes aktivitásán múlik. Ezért kedvezőtlen társadalmi körülmények esetén fennáll a veszélye a teljes megszűnésüknek.

A selmeci örökség megítélésére veszélyt jelentenek a más intézményekben folyó, hasonló jellegű rendezvények. Ezekben a nem jogutód intézményekben ugyanis csak a külsőségeket másolják belső tartalom, tartás és fegyelem nélkül. Mindez pedig akaratlanul is rányomja a bélyegét a selmeci utódintézményekben működő hagyományok megítélésre, ahol viszont ez az örökség ténylegesen jelen van.

4. d. A jelölő fél, esetenként az érintett önkormányzatok, valamint a közösségek, csoportok és egyének elkötelezettségének mértéke és megnyilvánulási formái

1. A több évtizedes tiltás és a szokásrendszer megcsonkítása után 1990-től újraszerveződtek a selmeci diákhagyományokat ápoló diáktársaságok, spontán módon, mindenféle anyagi támogatás és jogi háttér nélkül, és a korábban ideológiailag nem engedett elemek újra bekerültek a hagyományok körébe.
2. A hagyományokat megélő közösségek tagjai nemcsak a rendezvényekre és a szakestélyekre korlátozzák hagyományápoló tevékenységüket, hanem a mindennapokban megélt életformájukká vált a diákélet formái (egyenruha, köszönés), de legfőképpen tartalmi elemeinek (egymás megbecsülése, szolidaritás) használata.
3. Az elkötelezettségnek azonban a legjobb bizonyítéka, hogy két és fél évtizeddel a rendszerváltás után teljesen önkéntes alapon, anyagi támogatás nélkül, változó szervezeti formákban, de mind a mai napig meghatározó közösségformáló erő mindkét oktatási intézményben a selmeci diákhagyományok létformája.
4. Az egyetemek mindenkor vezetői saját rendezvényeiken és más eseményeken is büszkén felvállalják a selmeci diákhagyományokat, maguk is részt vesznek a diákhagyomány-őrző rendezvényeken.
5. Az intézmények ünnepeikre a diáktársaságok képviselőit meghívják, ezzel is kifejezve megbecsülésüket irántuk.
6. Az egyetemek ösztönzik a közgyűjteményeiket arra, hogy a diákhagyományok tárgyi emlékeit és dokumentumait gyűjtsék, és a nagyközönség számára bemutassák (kiállítások, honlapok).

5. A közösség részvétele és hozzájárulása a felterjesztéshez

5. a A közösségek, csoportok és egyének részvétele

A jelölést támogatta, adatokat szolgáltatott és rész vett a jelölési anyag elkészítésében:

*Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága (Miskolc),
Erdészeti Múzeum (Sopron),
Miskolci Egyetem Levéltára,
Miskolci Egyetem Múzeuma,
NymE Központi Könyvtár és Levéltár,
Selmeczi Társaság (Sopron).*

Név	Intézmény	Titulus	Tevékenység
Prof. Dr. Bartha Dénes	NymE Növényteni és Természetvédelmi Intézet	intézetigazgató	NymE koordinátor
Debreczeni Dániel	Dudujka-völgyi Rókák Baráti Társasága, Cantusok Köre, Miskolc	aktív tag	ME adatgyűjtés
Domokos Gábor	Selmeci Társaság, Sopron	könyvtáros	NymE dokumentáció összeállítása
Kovács Miklós	NymE Növényteni és Természetvédelmi Intézet	intézeti munkatárs	NymE mellékletek elkészítése
Kőmíves Tibor	Miskolci Egyetem Levéltára	főlevéltáros	ME adatgyűjtés
Dr. Lossné Ács Mária	Miskolci Egyetem Múzeuma	főmuzeológus	ME jelölési anyag összeállítása
Munkácsi Szilvia	Miskolci Egyetem Múzeuma	régi könyves könyvtáros	ME adatgyűjtés
Ifj. Sarkady Sándor	NymE Központi Könyvtár és Levéltár	főigazgató	NymE adatszolgáltatás
Szemerey Tamás	NymE	ny. oktató	NymE adatgyűjtés
Szendi Attila	Miskolci Egyetem Múzeuma	gyűjteményvezető	ME koordinátor, jelölési anyag összeállítása
Tubak Viktor	Cantusok Köre, Gépész Valéta Bizottság, Miskolc	elnök, valéta elnök	ME adatgyűjtés
Dr. Varga Tamás	Erdészeti Múzeum, Sopron	igazgató	NymE adatszolgáltatás

5. b. Szabad elhatározásból fakadó, előzetes és megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezés

2013 végén és 2014 elején a fentebb megnevezett minden szervezetet és intézményt részletesen és személyesen tájékoztattuk a listára jelölés tervéről, annak menetéről. A tájékoztatottak írásban is nyilatkoztak támogatásukról. Ezeket mellékletként csatoltuk.

A Nyugat-magyarországi Egyetemen bizottság alakult a soproni jelölési anyag összeállítására, míg a Miskolci Egyetemen az egyetemi múzeum vállalta a jelölési dokumentáció elkészítését a diáktársaságok aktív tagjainak bevonásával. A két egyetem által megírt fejezeteket a Miskolci Egyetem Múzeuma szerkesztette össze és véglegesítette.

A felterjesztési dokumentációt minden érdekelt résztvevő egyöntetűen elfogadta.

5. c. A hozzáférést szabályozó szokásos eljárások tiszteletben tartása

Írásban nem rögzített, szigorú szabály, hogy a szakestélyek hivatalos, kötött részén fényképfelvétel, hang- és videófelvétel nem készülhet. A szabad folyású, kötetlen részében a szakestélynek már nem él ez a tilalom.

6. Dokumentáció

6. a. Csatolt dokumentumok

36 db fénykép
1 db DVD (film, hangfelvétel)
1 db térkép
2 db könyv
Támogató nyilatkozatok
Lemondó nyilatkozatok
1 db DVD (a teljes dokumentáció pdf formátumban)

6. b. Szerzői jogokról lemondás

A selmeci diákhagyományokat ápoló szervezetek és a jelen dokumentáció szerzői lemondanak a dokumentációval kapcsolatos szerzői jogokról.

6. c. További források listája

SZAKIRODALOM

Tudományos művek

Bartha Dénes - Oroszi Sándor: „Selmec, Selmec, sáros Selmec...”. Budapest-Sopron, 1991.

Bartha Dénes - Oroszi Sándor: Ha Selmec hív... Balassagyarmat - Budapest, 2009.

Béldi F. (szerk.): Alma Mater. Sopron, 1972.

Molnár László.: Jubileumi évkönyv. 1962-1992, ME DFK., Dunaújváros, 1992.

Pajtás! Szerencse fel! Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, az Országos Erdészeti Egyesület emlékkönyve a bányász-, kohász- és erdészhallgatók ifjúsági szervezeteiről a 19. és a 20. században. Budapest, 1987.

Sík Lajos: Az erdész egyenruha története. Budapest, 1988.

Sík Lajos: A bányász egyenruha története. Budapest, 1988.

Sík Lajos: Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián ... Visszaemlékezések a selmeci-soproni főiskolás diákéletre 1735-1985. Pécs, 1984.

Szemán Attila - Méri E.: A bányászati felsőoktatás tanulóinak ruhadarabja, a „gruben”. in: Textil- és textilruházati Ipartörténeti Múzeum évkönyve IX. 2001.

Szemerey Tamás: A mi nótáink története. Miskolc, 1985.

Bartha Dénes - Oroszi Sándor: Szép kis város Selmecbánya... Kalauz a régi és az új Selmecbányához. Budapest, 2003.

Vivat academia... Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület és az Országos Erdészeti Egyesület... emlékkönyve a bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatás 250. évfordulójára. Budapest, 1985.

Zivuska Jenő (szerk.): A Selmeczi M. Kir. Bányász és Erdész Akadémia Ifjúsági Körének milleniumi emlékirata: 1763-1896. Debrecen, 1896.

Zsámboki László - Tar Sándor: Selmectől Miskolcig 1735-1985. Miskolc, 1985.

Zsámboki László: Szerencse föl! Szerencse le! Kunoss Endre (1811-1844) bányászdalai és a Bányász himnusz eredete. Miskolc, 1995.

Szépirodalom

Kriston Béla: A megszállott. Budapest, 1983.

Kriston Béla: A küldetés. Budapest, 1987.

Ruzsinszky László: Tempus. Sopron, 1999. (utánnnyomás)

Tassonyi Ernő: Aki a párját keresi. Sopron, 1999. (utánnnyomás)

Daloskönyvek

A mi nótáink I. Selmezbánya, 1911.

Selmeci bursch-dalok. Nagybánya, 1912.

A mi nótáink Sopron, 1921.

A mi nótáink. Sopron, 1924.

A mi nótáink. Sopron, 1931.

Nótáinkból. Sopron, 1955.

Gyulay Zoltán (szerk.) A mi nótáink Miskolc, 1965.

Baráth F. (szerk.) A mi nótáink Sopron, 1973.

A mi nótáink. Vancouver (Kanada), 1977.

Gál P. – Szemerey T. (szerk.) A mi nótáink Sopron. 1990. (kritikai kiadvány)

A mi nótáink. Miskolci Egyetem, 1994.

Szabó József (szerk.) Daloskönyv. Dunaújváros, 2001.

Daloskönyv. Miskolci Egyetem, 2004.

7. Kapcsolattartáshoz szükséges adatok

7. a. A jelölést benyújtó fél

Miskolci Egyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem

7. b. Kapcsolattartó személy

Dr. Horváth Zita
Miskolci Egyetem, általános rektorhelyettes
3515 Miskolc-Egyetemváros
Tel.: +36 46 565-030
E-mail: rekalth@uni-miskolc.hu

Szendi Attila
Miskolci Egyetem Múzeuma, gyűjteményvezető
3515 Miskolc-Egyetemváros
Tel.: +36 565-111/1667
E-mail: muzeum@uni-miskolc.hu

Prof. Dr. Náhlik András
Nyugat-magyarországi Egyetem, általános rektorhelyettes
Tel.: +36 99 518-144
E-mail: alth@nyme.hu

Prof. Dr. Bartha Dénes
Nyugat-magyarországi Egyetem, intézetigazgató egyetemi tanár
Tel.: +36 99 518-205
E-mail: bartha@emk.nyme.hu

7. c. Érintett közösség képviselője

Prof. Dr. Faragó Sándor, Nyugat-magyarországi Egyetem rektora
Prof. Dr. Torma András, Miskolci Egyetem rektora

7. d. Felelős helyi szervezet: -----

8. Aláírás a jelölést lebonyolító nevében

Miskolc, 2014. május 30.

Prof. Dr. Torma András
Miskolci Egyetem rektora

Prof. Dr. Faragó Sándor
Nyugat-magyarországi Egyetem rektora